

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/1998 vp

Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä toukokuuta 1998 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 55/1998 vp energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat toivomusaloitteet:

— toivomusaloite 33/1998 vp (Hannu Takcula /kesk) polttoaineiden tasaushintajärjestelmään siirtymisestä,

— toivomusaloite 38/1998 vp (Esko-Juhani Tennilä /va-r) polttoaineveron alentamisesta Lappissa,

— toivomusaloite 40/1998 vp (Pentti Tiisanen /vas) energiaverotuksen uudistamisesta.

Jaostokäsittely

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- ministeri Jouko Skinnari ja finanssineuvos Gustav Teir, valtiovarainministeriö
- ylijohtaja Harri Cavén, liikenneministeriö
- ylitarkastaja Jukka Saarinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- ylitarkastaja Timo Parkkinen, ympäristöministeriö

- ylitarkastaja Pirkko Kovanen, Tullihallitus
- erikoistutkija Anne Petäjäniemi-Björklund, Kilpailuvirasto
- kansliapäällikkö Matti Hilli, Pääkaupunkiseudun Yhteistyövaltuuskunta — YTV
- osastopäällikkö Pertti Salminen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto edustaen myös Energia-alan Keskusliittoa
- lainopillinen asiamies Anna Lundén, Suomen Yrittäjät
- toimialajohtaja Seppo Sänkiaho (Vapo Oy), Turveteollisuusliitto
- johtaja Jorma Nupponen, Öljyalan Keskusliitto
- toimitusjohtaja Heikki Koivisto, Suomen Kaukolämpö ry
- toimitusjohtaja Juha Naukkarinen, Sähköenergialiitto — Sener
- lakimies Pekka Aalto, Linja-autoliitto
- kuljetusasiantuntija Olli Heikkinen, Suomen Kuorma-autoliitto
- hallintopäällikkö Matti Eronen, Suomen Taksiliitto
- toiminnanjohtaja Tero Anttila, Suomen Paikallisleikenneliitto
- toiminnanjohtaja Sisko Kangas, Liikenneliitto
- apulaisjohtaja Oiva Peltokoski, VR-yhtymä Oy
- energiaohtaja Mikko Sivonen, Kemira Oy
- vuorineuvos Mikko Kivimäki, Rautaruukki Oy

- diplomi-insinööri Mikael Surakka, Imatran Voima Oy
- toiminnanjohtaja Ismo Ojala, Kauppapuutarhaliitto ry
- projektipäällikkö Arto Haakana, ELCAT-sähköautot

- professori Edward Andersson
- professori Heikki Niskakangas
- professori Kari S. Tikka.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Vuoden 1997 alussa Suomessa tuli voimaan energiaverotusta koskeva uudistus. Uudistuksessa luovuttiin sähköntuotannon polttoaineiden verottamisesta ja ryhdyttiin verottamaan lopputuotetta eli sähköä. Samalla sähköstä kannettava vero porrastettiin kahteen veroluokkaan siten, että alemmaa sähköveroa suorittavat teollisuus ja ammattimaiset kasvihuoneviljelijät.

Sähköveroa kannetaan kaikesta sähköstä sen tuotantotapaan katsomatta. Valtion varoista maksetaan sähköveroa vastaavaa tukea lähinnä pienimuotoiselle voimantuotannolle. Tuki kilowattitunnilta on sama kuin teollisuuden maksama sähkövero eli lain liitteenä olevan verotaulukon sähkön veroluokan 2 mukainen vero. Euroopan yhteisöjen komissio hyväksyi tuen maksamisen kesäkuussa 1997.

Tuen maksamista laajennettiin kuluvan vuoden alusta siten, että tuki kattaa kaiken puulla ja puupohjaisella polttoaineella tuotetun sähkön tuotannon. Tuki kilowattitunnilta on edelleen sama kuin teollisuuden sähköstä maksama vero. Euroopan yhteisöjen komissio ei ole toistaiseksi käsitellyt asiaa.

Lämmöntuotannon polttoaineista kannetaan edelleen veroa lisäveron muodossa. Lisävero määräytyy pelkästään tuotteen hiilipitoisuuden perusteella. Tuotteen energiasisältö ei enää viime vuoden alun jälkeen ole vaikuttanut lisäveron määrään. Maakaasulle on säädetty 50 prosentin veronalennus, joka on kuluvan vuoden alusta säädetty pysyväksi. Polttoturpeelle on myönnetty helpotusta siten, että polttoturpeen lisävero on noin 1/6 siitä verosta, joka sille verojärjestelmän mukaan muutoin kuuluisi.

Yhdistetyssä sähkön ja lämmöntuotantolaitoksessa lämpöä verotetaan siten, että lämmön hyötysuhde on 95 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että yhtä lämpöyksikköä vastaa 1,05 yksikköä polttoaineita.

Hallitus ehdottaa, että polttoaineesta ja sähköstä kannettavaa lisäveroa korotetaan n. 24 prosentilla. Lisäveron korotus otettaisiin huomioon liikennepolttoaineiden perusverossa vastaavansuuruusena pennimääräisenä vähennyksenä. Käsiteltävänä olevalla esityksellä ei siten muutettaisi liikennepolttoaineiden kokonaisverorasitusta.

Maakaasun 50 prosentin veronalennus ehdotetaan säilytettäväksi. Polttoturpeen vero olisi edelleen alempi kuin maakaasun vero. Yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa lämmöntuotannon polttoaineita verotettaisiin kuten erillisessä lämpökeskuksessa 100 prosentin hyötysuhteella. Tuulivoimalaitoksien tuottamalle sähkölle maksettaisiin tukea, jonka suuruus määräytyisi kotitalouksien maksaman sähkön veromäärän mukaisesti. Metallurgisten prosessien jätekaasuilla tuotetulle sähkölle ryhdyttäisiin maksamaan tukea valtion varoista. Energiaintensiiviset yritykset saisivat veronpalautusta maksamistaan energiaveroista.

Toivomusaloitteet

Toivomusaloitteessa 33/1998 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi nopeasti selvittämään mahdollisuuksia polttoaineiden tasahintajärjestelmään siirtymiseksi.

Toivomusaloitteessa 38/1998 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hal-

litus ryhtyisi toimenpiteisiin bensiini- ja dieselve-
rotuksen eriyttämiseksi siten, että matkakustan-
nukset alenevat nykyisestäään Lapissa ja muilla
pitkien kulkuetäisyyksien alueilla, joissa joukko-
liikenneyhteydet ovat vähäiset tai puuttuvat ko-
nanaan.

Toivomusaloitteessa 40/1998 vp ehdotetaan
eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hal-
litus toimisi Euroopan unionissa hiilidioksidive-

ron aikaansaamiseksi yhteisön piirissä ja ryhtyisi
muuttamaan omaa kansallista energiaverotus-
taan energiaraaka-aineiden hiilidioksidi- ja muut
ympäristövaikutukset huomioivaksi ja että halli-
tus samalla ryhtyisi toimenpiteisiin uusiutuvien
energialähteiden verotuksen uudistamiseksi niin,
että sillä tuotettu sähkö tulee kuluttajalle nykyis-
tä edullisemmaksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saa-
dun selvityksen perusteella valiokunta pitää laki-
ehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväk-
symistä.

Milloin maksettujen valmisteverojen määrä
on enemmän kuin neljä prosenttia yrityksen ja-
lostusarvosta, yrityksellä on hallituksen esityk-
sen mukaan oikeus ylimenevältä osalta hakea
takaisin veronpalautuksena tuotteista maksetut
tai niiden hankintaan sisältyneet valmisteverot.
Näin lasketusta veronpalautuksesta maksetaan
kuitenkin vain 300 000 markkaa ylittävä osuus.
Veronpalautus saa kuitenkin lakiehdotuksen
mukaan olla enintään tuotteista maksettujen tai
sanottujen tuotteiden hankintahintaan sisälty-
neiden valmisteverojen määrä. Saamansa selvi-
tyksen perusteella valiokunta ehdottaa, että ve-
ronpalautuksen suuruutta sen ympäristöohjaa-
vuuden lisäämiseksi alennettaisiin ja palautus
olisi 85 % valmisteverojen määrästä. Valiokun-
nan mielestä teollisuuden verorasitusta ei kuiten-
kaan tulisi merkittävästi muuttaa. Tämän vuoksi
valiokunta ehdottaa, että edellä tarkoitettu nel-
jän prosentin suuruinen valmisteverojen määrää
yrityksen jalostusarvosta koskeva raja alennet-
taisiin 3,7 prosenttiin.

Valiokunta ehdottaa, että 2. lakiehdotuksen
8 b §:ään tehdään edellä selostetut kaksi muutos-
ta (*Valiokunnan muutosehdotus*).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan
energiaverotuksen kiristyminen on muodostu-
massa ongelmaksi kasvihuoneviljelytoiminnalle.
Valiokunta yhtyy tähän näkemykseen ja toteaa,

että ongelman ratkaisemiseksi tarvittavat toi-
menpiteet ovat parhaillaan valmisteltavana val-
tiovarainministeriössä. Valiokunta pitää tärkeä-
nä, että hallitus selvittää mahdollisuuden laajen-
taa nestemäisistä polttoaineista annetun lain
10 a § koskemaan myös raskasta polttoöljyä ja
nestekaasua sekä mahdollisuuden korottaa kas-
vihuoneviljelijöille myönnettävää veronpalau-
tusta. Selvitys on valiokunnan mielestä toteutet-
tava niin, että lainsäädäntöä on mahdollista
muuttaa vuoden 1999 alusta lukien.

Valiokunta ehdottaa asiaa koskevan *lausuman*
hyväksymistä (1. lausumaehdotus).

Kaatopaikkakaasut on saadun selvityksen
mukaan mahdollista kerätä hyötykäyttöön rak-
entamalla talteenottojärjestelmä, jossa kaasun
prosessoinnin jälkeen johdetaan käytettäväksi
polttimessa tai kaasumoottorissa. NykYTEKNI-
KALLA näin saadaan talteen yli puolet syntyvästä
metaanista. Metaanin kasvihuoneilmiötä pahen-
tavan vaikutuksen vuoksi olisi tarkoituksenmu-
kaista vapauttaa polttoaineena käytettävä kaa-
topaikkakaasu valmisteverosta. VN:n kaato-
paikkapäätöksen (861/1997) nojalla kaatopaik-
kakaasut on viimeistään 1.1.2000 alkaen kerättä-
vä kaikilta maan kaatopaikoilta. Kaasun hyöty-
käyttöön saamista jarruttaa nykyisin kuitenkin
investointien kalleus. Säännösten mukaisesti laji-
tellun, uusiokäyttöön soveltumattoman ja polt-
tokelpoisen jätteen polttamisen tarkoituksenmu-
kainen verokohtelu vaatii selvitystä. Valiokunta
toteaa, että asioiden vaatima jatkoselvittely on
parhaillaan käynnissä valtiovarainministeriössä.
Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtio-

varainministeriössä on käynnissä myös kaatopaikkojen parempaan hyödyntämiseen tähtäävä muu verolainsäädännön kehittämistyö.

Valiokunnan mielestä on syytä lisäksi tutkia, onko tarkoituksenmukaista lisätä puu- ja polttoaineita koskevaan lainkohtaan metallurgisten prosessien lisäksi oikeus saada tukea myös sähköstä, joka on tuotettu kemiallisten prosessien jätelämmöllä tai reaktiolämmöllä, jos reaktiotuotteet käytetään tuotannon raaka-aineina.

Kaasu- ja sähkökäyttöisten sekä biopolttoaineella käytettävien linja-autojen ja kuorma-autojen kokonaisverorasitus on valiokunnan käsityksen mukaan ympäristöpoliittiset näkökohdat huomioon ottaen liian korkea. Ongelman ratkaisemiseksi tarvittaisiin ilmeisesti polttoaineverotusta koskevien säännösten tarkistamisen lisäksi myös moottoriajoneuvoverolain muuttamista, koska sanotuista ajoneuvoista joudutaan yleensä maksamaan varsin korkeaa moottoriajoneuvoveron lisäveroa. Valiokunnan mielestä asia vaatii pikaisen kokonaisselvityksen. Eräänä mahdollisuutena valiokunta pitää poikkeusluvan hankkimista EU:lta alemman liikennepolttoaineen verokannan mahdollistamiseksi linja-autoliikenteen käyttämälle maakaasulle ja biodieselille. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota sähköautojen verorasitukseen.

Valiokunta ehdottaa asiaa koskevan lausuman hyväksymistä (2. lausumaehdotus).

Käsitteliemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti valmistelee kasvihuoneviljelyn energiaverorasituksen alentamiseksi välttämättömät toimenpide-ehdotukset siten, että uudistus tulee voimaan vuoden 1999 alusta lukien.

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina paitsi 2. lakiehdotuksen 8 b § muutettuna (*Valiokunnan muutosehdotus*),

että toivomusaloitteet 33/1998 vp, 38/1998 vp ja 40/1998 vp hylätään sekä

että hyväksytään kaksi asiaa koskevaa lausumaehdotusta (*Valiokunnan lausumaehdotukset*).

Valiokunnan muutosehdotus

Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus

8 b §

Milloin yrityksen tilikauden aikana tässä laissa tarkoitetuista tuotteista ja kevyestä ja raskaasta polttoöljystä maksamat sekä sanottuna aikana hankkimien vastaavien tuotteiden hankintahintaan sisältyneet valmisteverot (*maksettujen valmisteverojen määrä*) ovat enemmän kuin 3,7 prosenttia yrityksen jalostusarvosta, yrityksellä on oikeus ylimenevältä osalta hakea takaisin 85 % tuotteista maksettujen tai niiden hankintahintaan sisältyneiden valmisteverojen määrästä (*veronpalautus*). Näin lasketusta veronpalautuksesta maksetaan kuitenkin vain 300 000 markkaa ylittävä osuus. Veronpalautus saa olla enintään tässä laissa tarkoitetuista tuotteista maksettujen tai sanottujen tuotteiden hankintahintaan sisältyneiden valmisteverojen määrä.

(2—5 mom. kuten HE)

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti valmistelee esitykset kaasu- ja sähkökäyttöisten sekä biopolttoaineita käyttävien moottoriajoneuvojen kokonaisverorasituksen alentamiseksi.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
jäs. Ulla Anttila /vihr
Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Bjarne Kallis /skl
Reijo Laitinen /sd
Håkan Malm /r
Mats Nyby /sd
Arja Ojala /sd
Maija Rask /sd
Kimmo Sasi /kok

Oiva Savela /kok
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
vjäs. Ulla Juurola /sd
Pekka Leppänen /vas
Raimo Liikkanen /kesk
Maija-Liisa Lindqvist /kesk
Matti Saarinen /sd
Irja Tulonen /kok
Kari Uotila /vas.

VASTALAUSE

Erityisesti henkilöverotuksen keventäminen ja verorasitteen siirtäminen välillisiin veroihin, mielusti ns. ympäristöveroihin on oikea ja välttämätön suunta.

Hyväksymme energiaveron kiristämisen hallituksen esittämässä mitassa. Emme sen sijaan voi hyväksyä sitä, että hallitus kohdentaa verotuksen kiristämisen erityisen painokkaasti kotimaiseen energiaan, turpeeseen. Hallituksen esitys on nurinkurinen työllisyyden kannalta. Se on myös aluepoliittisesti väärä.

Emme liioin voi hyväksyä sitä, että energiankäytön ympäristöohjaavuutta vähennetään entistään. Energiaintensiivisimmille yrityksille jalostusarvon 4 % ylittävältä osalta ehdotettu palautus ei ole sellaisenaan perusteltu.

Erityinen ongelma hallituksen esityksessä liittyy sen kasvihuoneviljelylle aiheuttamaan veronkiristykseen. Kun edellä sanottu veronpalautuksen alaraja on 300 000 mk, monet kasvihuoneviljelijät jäävät kokonaan ilman palautusta.

Ehdotuksemme on, että 2. lakiehdotuksen 8 b § muutettaisiin siten,

* että yrityksen jalostusarvon 4 % ylittävältä osalta myönnettävä palautus myönnettäisiin

kasvihuoneviljely-yrityksille kuitenkin jo 50 000 mk ylittävältä osalta maksettavien verojen määrän osalta,

* että po. palautus määriteltäisiin siten, että jalostusarvosta lasketun raja-arvon 4 % ylittävä vero olisi 300 000 ylittävältä osalta 20 % normaalisti verosta.

Polttoaineiden lisäveron osalta ehdotamme, että esitettyjä verotaulukoita muutettaisiin niin,

* että polttoturpeen lisävero säilytettäisiin nykyisessä 4,9 markassa/MWh,

* että kivihiilen lisäveroksi määrätään 270 markkaa/t,

* että raskaan polttoöljyn veron määrää korotettaisiin hivenen eli 35 penniin/kg.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että mietintöön sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotus) ja

että hyväksytään kolme lausumaa (Vastalauseen lausumaehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotus

1.

Laki

Nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
(Johtolause kuten VaVM)

10 b §
(Kuten VaVM)

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuote-ryhmä	Perus-vero	Lisä-vero	Huolto-varmuus-maksu
(Muut kuten VaVM)				
Raskas polttoöljy p/kg	10	—	35,0	1,7

2.

Laki

sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
(Johtolause kuten VaVM)

8 b §

Milloin yrityksen tilikauden aikana tässä laissa tarkoitetuista tuotteista ja kevyestä ja raskaasta polttoöljystä maksamat sekä sanottuna aikana hankkimien vastaavien tuotteiden hankintahintaan sisältyneet valmisteverot (*maksettujen valmisteverojen määrä*) ovat enemmän kuin 4,0 prosenttia yrityksen jalostusarvosta, yrityksellä

on oikeus ylimenevältä osalta hakea takaisin 30 % tuotteista maksetuista valmisteveroista (*veronpalautus*). Näin lasketusta veronpalautuksesta maksetaan kuitenkin vain 300 000 markkaa ylittävä osuus *muille, paitsi kasvihuoneviljely-yrityksille, joille palautus maksetaan jo 50 000 markkaa ylittävältä osalta.*

(2—5 mom. kuten VaVM)

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuote-ryhmä	Perus-vero	Huolto-varmuus-maksu
(Sähkö, maakaasu ja mäntyöljy kuten VaVM)			
Kivihiili, kivihiilibriketit, kivihiilestä valmistetut kiinteät polttoaineet Mk/t	3	270	8
Polttoturvet mk/MWh	4	4,9	

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistäisi toimet Suomen energiaverojärjestelmän palauttamiseksi paremmin ympäristöohjaavaksi, vuonna 1994 säädetyin uudistuksen suuntaviivojen mukaiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen verottoman käytön ylärajan nostamiseksi hallituksen esittämän 15 GWh:n sijasta 35 GWh:iin.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää nopeasti investointitukea kotimaisen puun ja turpeen käyttöön perustuvien energia-investointien lisäämiseksi.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1998

Maija-Liisa Lindqvist /kesk
Bjarne Kallis /skl
Raimo Liikkanen /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk